

Fylkesmannen i Aust-Agder

Kommunereformen

Risør bystyre 29.01.15

Ved fylkesmann Øystein Djupedal og
prosessveileder Jarle Bjørn Hanken

Samfunnsreformen - oppdraget

Oppdraget til kommunene

- Stortinget har gitt kommunene et utredningsansvar
- Kommunene skal utrede og avklare om det aktuelt å slå seg sammen med nabokommuner
- Lokalt vedtak må fattes innen 31.06.16

Oppdraget

Flere delreformer i perioden 2014-2017

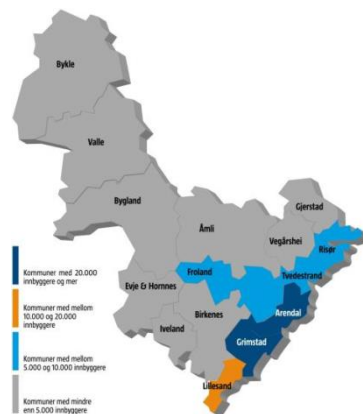
- Selve kommunestrukturen
- Oppgavene til kommunen
- Finansieringen av kommunene

Andre rammer for reformen

- Frivillighet – med unntak
- Generalistkommuneprinsippet gjelder, men....
- Kommunestørrelse ikke absolutt..

Nasjonale utfordringer knyttet til dagens kommunestruktur

- Kommunene er statens viktigste redskap i utvikling av velferdsstaten – viktig å få en best mulig og framtidsrettet sektor
- Byer som vokser utover sine grenser og byregioner med utfordringer knyttet til (manglende koordinering av) areal-transport-, og boligmessige forhold
- Små distriktskommuner med negativ utvikling i folketallet

Nasjonale utfordringer knyttet til dagens kommunestruktur

- Kompetanse- og kapasitetsutfordringer kan være ekstra store i små kommuner
- Små og tidvis sårbare kommuner – gir svake distrikter
- Små kommuner dyrere i drift (smådriftsulemper)
- Små kommuner som hinder for desentralisering av statlige oppgaver?

Stortingets vurdering av reformbehov

- Det er nå behov for det gjøres en grundig gjennomgang av kommunestrukturen
- Viktig at kommunestrukturen ikke vanskeliggjør framtidige oppgaveendringer og reformer
- Kommunene må være så godt som mulig rustet for tiårene som ligger foran oss

Et tilbakeblikk på norske kommunestrukturen

Utviklingen i antall kommuner i Norge

1837	1930	1957	1967	1994	2015
392	747	744	454	435	428

Utviklingen i antall kommuner i Aust-Agder

1838	1900	1957	1967	1992
23	31	36	21	15

- Små kommuner i folketall - mangel på store kommuner (byer) fram til 1992
- 5 av de 7 minste kommunene i fylket beholdt sine grenser også etter Schei-komitéen (Bykle, Bygland, Iveland, Vegårshei og Gjerstad)

Risør – kommunereformhistorikk (ekskl. mindre grensereguleringer)

- 1964: Risør og Søndeled slås sammen
 - Risør: 3 002 innbyggere
 - Søndeled: 3 134 innbyggere
 - Til sammen: 6 136 innbyggere

utviklingstrekk
i kommende kommunereform

Hva har skjedd i Norske kommuner siden «Schei-komiteéns herjinger» (60-tallet)?

- Befolkningsvekst men jevn sentralisering,
- Flere eldre (eldregruppen øker kraftig framover)
- Nye arbeidsformer/organiseringer og ny teknologi
- Betydelig endret transportinfrastruktur og tilgang på befordringsmiddel

Hva har skjedd i Norske kommuner siden «Schei-komiteéns herjinger» (60-tallet)?

- Kraftig utvikling av velferdsstaten - mange nye oppgaver i kommunal sektor
- Økende rettsliggjøring og statlig detaljstyring
- Kraftig økning i interkommunale samarbeid

Om norske
kommuner i dag

Norske kommuner i dag (428 i tallet)

Størrelse	Små (under 5000)	Mellom (5-20 000)	Store (over 20 000)
Antall kommuner	228	147	53

Norske kommuner i dag

- Ikke spesielt små i europeisk målestokk, men relativt små i nordisk sammenheng
- Norske (og nordiske) kommuner har betydelig flere og større oppgaver enn kommuner i Mellom- og Søreuropa
- Generalistkommuner med samme oppgaver (og lovverk å forholde seg til) uavhengig av størrelse

...det dette med
størrelse da.....

Schei-komitéens retningslinjer fra 1956

- Minstestørrelse på 2500-3000 innbyggere og 5-10 000 innbyggere der de geografiske forholdene ligger til rette for det.
- Enheter med allsidig næringsliv - flere ben å stå på i vanskelige tider og demme opp mot fraflytting.
- Enheter der en har eller kan utvikle et kraftig, levedyktig sentrum.

Andre innspill på kommunestørrelse

- Christiansenutvalget (1992): Minimum 5 000 innbyggere
- VABO-utvalget (2014): 15 – 20 000 innbyggere

Et kommunene
i Agder skal utrede i
reformarbeidet?

Eksempel på kommuneutredning

Kommunen i dag:

- Sentrale trekk ved kommunen i dag (demografi, næring, pendling, økonomi, folkehelse, skole, politikk mv.)

Eksempel på kommuneutredning

Kommunen i dag og i framtida:

Kommunens ulike roller:

- Tjenesteyter
- Myndighetsutøver
- Samfunnsutvikler
- Demokratisk arena

Sentrale spørsmål:

- Sterke/svake sider
- Demografiske utfordringer
- Utfordringer ift. kompetanse, rekruttering, saksbehandling, habilitet
- Økonomiske utfordringer
- Rekruttering til lokalpolitikk, valgdeltakelse
- Framtidig oppgaveløsning
- Utfordringer innen de ulike i rollene i framtiden

Eksempel på kommuneutredning

Ulike andre utredningstema:

- Avstandsmessige forhold
- Stor grad av pendling (tett integrert arbeidsmarked)?
- Hvor godt tror en kommunen vil klare seg i et 20-30 års perspektiv?
- Hva er det en ønsker å oppnå ved en sammenslåing?
- Ulemper ved sammenslåing?
- Alternativer: 0-alternativet og ett eller flere sammenslåings- alternativer og konsekvenser ved disse

Andre forhold til vurdering

- I forbindelse med reformarbeidet bes også kommunene å vurdere om det er hensiktsmessig med:
 - Kommunedelinger eller
 - Grensejusteringer

Valg for kommunestyrene

- Fortsette som «singel» kommune?
- Forsøke å «date» en eller flere kommuner (dialog)?
- Hvis god kjemi – «forlove» seg (intensjonsavtale)?
- Inngå «ekteskap» (sammenslåing)?

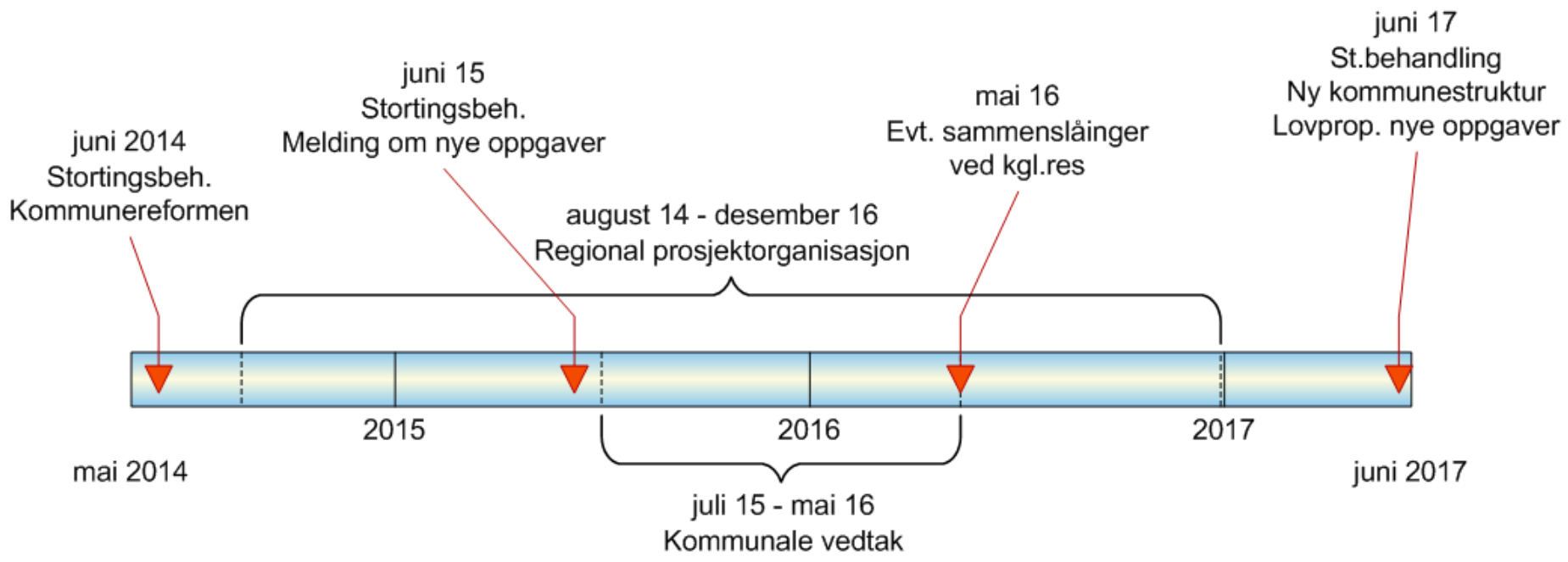

Drift og faser i
reformarbeidet

Kommunereform - framdrift

Anbefaling til lokal framdrift i Aust-Agder

- Fase 1 – Oppstartsfase (innen 31.12.14)
- Fase 2 – Utrednings- og dialogfase (innen 31.12.15)
 - Lokal utredning involvering og valg av vei videre (1.halvår)
 - Evt. dialog med aktuelle partnere (2.halvår)
- Fase 3 – Lokal hørings- og vedtaksfase (innen 01.07.16)
- Fase 4 – FMs tilbakemelding til KMD (innen 31.12.16)

for kommunene

Fylkesmannen i Aust-Agder

Verktøy til det kommunale arbeidet

regjeringen.noRegjeringen SolbergDepartementene

**KOMMUNAL- OG
MODERNISERINGSDEPARTEMENTET**

Bokmål | Nynorsk | Sámeigiella | English

Tema A-ÅNettstedskartHjelpKontakt

Søk hos Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Søk på hele regjeringen.no

Utskrift a a a Lytt til teksten

Forsiden

Om kommunereformen

Milepæler

Prosess & virkemidler

SOS - spørsmål og svar

Verktøy

Lokaldemokrati

Ekspertutvalget

Historikk

Tidslinje

Tidligere sammenslåinger

Våre naboland

Relevant forskning

Kommunereform

-Robuste kommuner for fremtiden

Stortinget har gitt tilslutning til å gjennomføre en kommunereform. Målet er større, mer robuste kommuner med økt makt og myndighet. Dette er nødvendig for å møte morgendagens utfordringer og stadig økte forventninger fra innbyggerne.

[Mer om bakgrunn og mål for kommunereformen](#)

NY KOMMUNE

Utredningsverktøy for sammenslåing av kommuner

Veileder for utredning og prosess

**SISTE NYTT OM
KOMMUNEREFORM I MEDIA**

Kommunereformen og nærmedemokratiske ordninger Lokale utvalg kan styrke lokaldemokratiet
(15.10.2014 13:35)

Men Våler vil ikke rushe
(15.10.2014 13:29)

La Veiar bli Tønsberg vest
(15.10.2014 13:28)

Regissøren
(15.10.2014 11:22)

- Har satt samepolitikken i revers
(15.10.2014 11:06)

Flere saker

Tweets

Kommunal- og moddep
@km_dep
På [nykommune.no](#) kan du slå i hop kommuner og få opp potensialet til den nye kommunen [#nykommune](#) [#kommunereform](#)
Retweetet av Hamar Høyre

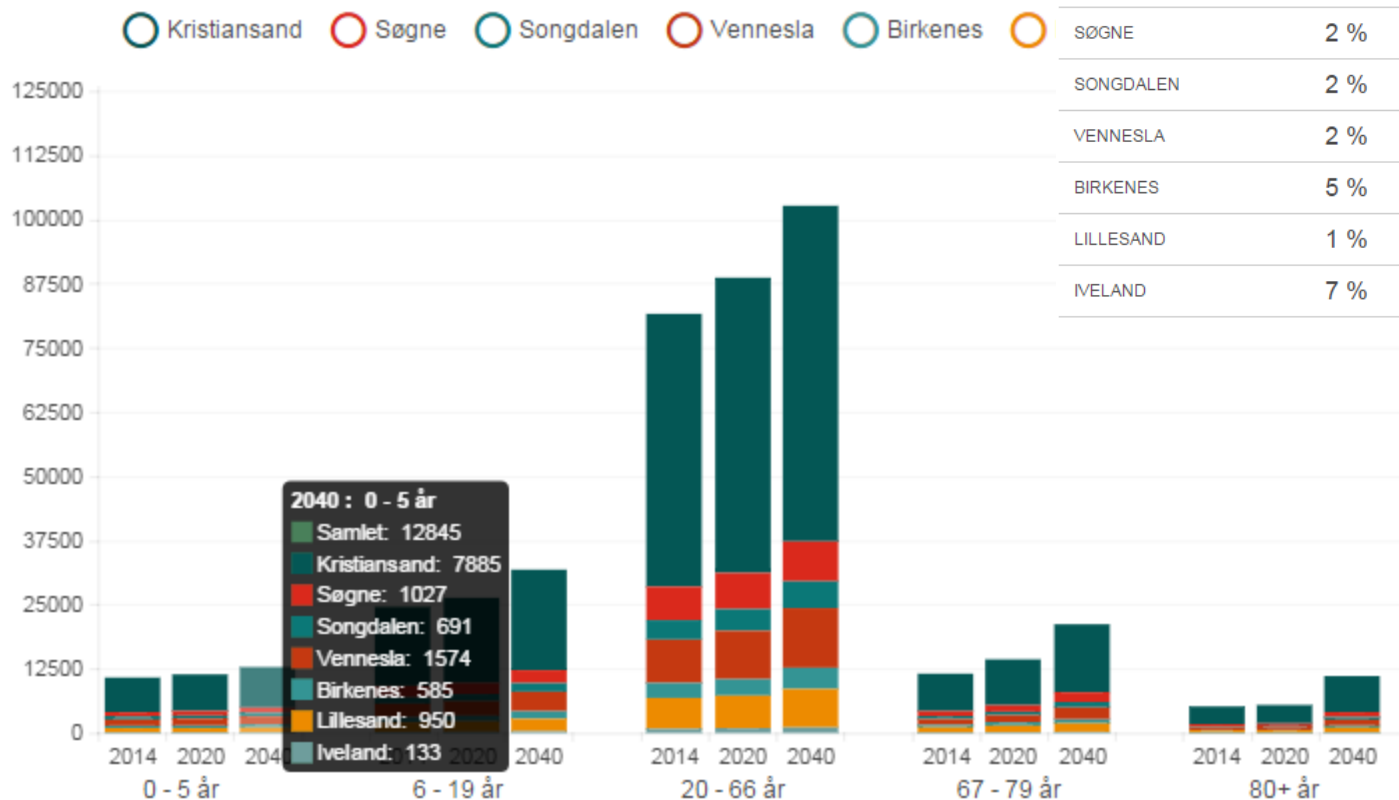

Fylkesmannen i Aust-Agder

«Ny kommune» Simulering kntpk-7

ALDERSGRUPPER

Framskrevet utvikling med fem aldersgrupper. Framskrivningene er basert på SSB

NÆRINGSSAMMENSETNING

Tabellen viser prosentandelen sysselsatte i de ulike næringene i kommunene i 2013. Tall fra SSB.

PRIMÆR

SEKUNDÆR

TERTIÆR

SAMLET	1 %	25 %	75 %
KRISTIANSAND	0 %	23 %	76 %
SØGNE	2 %	34 %	64 %
SONGDALEN	2 %	32 %	66 %
VENNESLA	2 %	28 %	70 %
BIRKENES	5 %	37 %	58 %
LILLESAND	1 %	20 %	79 %
IVELAND	7 %	32 %	60 %

Fylkesmannen i Aust-Agder

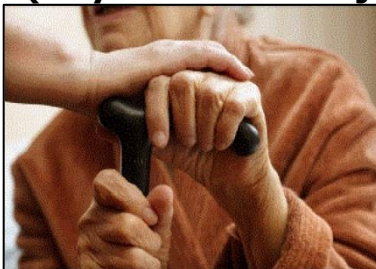
Fylkesmannen i Aust-Agder

It's a jungle out there.....

Se Fylkesmannens nettside; Kommunal styring – Kommunereformen eller be om en kopi i kommunen

Kommunereformen i Aust-Agder 2014 – 2016

Lokal veileder
(«Fylkesmannens jungelveileder»)

Arendal, 19.01.2015

Fylkesmannen i Aust-Agder

medvirkning og
innbyggjerdialog

Medvirkning - innbygggerdialog (ingen lovkrav)

- Folkeavstemming
- Opinionsundersøkelser
- Utvidet folkehøring (søkekonferanser, visjonsseminar)
- Fokusgrupper
- Høring
- Referansegrupper og innbygggerpanel
- Ulike former for involvering i ulike deler av prosessen?

Fylkesmannen i Aust-Agder

nske virkemidler
i reformarbeidet

Økonomiske virkemidler ved sammenslåing (eks. Østre Agder minus Froland)

Støtte til engangskostnader (1000 kr)	60 000
Reformstøtte (1000kr)	30 000
Samlet	90 000

Beregning knyttet til inndelingstilskudd	1000 kr
Tap av basistilskudd (del av kostnadsutj.)	-77 022
Tap småkommunetilskudd	-16 425
Tap/gevinst distriktstilskudd Sør-Norge	4 069
Tap/gevinst tilskudd Nord-Norge/Namdalen	0
Kompensasjon ved inndelingstilskudd	89 378
Netto utslag etter inndelingstilskudd	0

Økonomiske virkemidler ved sammenslåing (Gjerstad, Risør, Vegårshei, Tvedestrand)

Økonomiske virkemidler i reformperioden fra KMD		
Støtte til engangskostnader (1000 kr)		40 000
Reformstøtte (1000kr)		20 000
Samlet		60 000

Beregning knyttet til inndelingstilskudd	1000 kr
Tap av basistilskudd (del av kostnadsutj)	-38 511
Tap småkommunetilskudd	-10 950
Tap/gevinst distriktstilskudd Sør-Norge	-2 152
Tap/gevinst tilskudd Nord-Norge/Namdalen	0
Kompensasjon ved inndelingstilskudd	51 613
Netto utslag etter inndelingstilskudd	0

Økonomiske virkemidler ved sammenslåing (Risør og Gjerstad)

Støtte til engangskostnader (1000 kr)	20 000
Reformstøtte (1000kr)	5 000
Samlet	25 000

Beregning knyttet til inndelingstilskudd	1000 kr
Tap av basistilskudd (del av kostnadsutj)	-12 837
Tap småkommunetilskudd	-5 475
Tap/gevinst distriktstilskudd Sør-Norge	1 680
Tap/gevinst tilskudd Nord-Norge/Namdalen	0
Kompensasjon ved inndelingstilskudd	16 632
Netto utslag etter inndelingstilskudd	0

ing og oppgaver
i reformen

Rollefordelingen og oppgaver i reformen

Fylkesmannen:

Tilrettelegger og koordinator

- Få med alle kommuner i prosessen
- Ivareta helheten
- Veilede (økonomiske, juridiske, prosessuelle spørsmålsstillinger)
- Dialogpartner for kommunal pol/adm. ledelse (hvis ønskelig)
- Deltakelse i ulike møter i kommunale og andre sammenhenger
- Fordele skjønnsmidler til reformarbeid
- Selvstendig og helhetlig vurdering og tilbakemelding til dept. høst 2016

KS:

Samarbeidsaktør i forhold til kommunene og fylkesmennene

Distriktssenteret:

Samarbeidsaktør i forhold til fylkesmennene

Kommunene:

Gjøre jobben (lokale utredninger, innbyggerinvolvering, faktiske lokale beslutninger og gjennomføring av evt. kommunefusjoner)

Stortinget

Vedta rammer og endelige vedtak om endringer

for reformarbeidet i Aust-Agder

Status for kommunereformarbeidet i Aust-Agder pr januar. 2014

- Froland:
-Skal utrede alene.
- Østre Agder (Gjerstad, Risør, Vegårshei, Åmli, Tvedestrand, Arendal, Grimstad): Utreder i fellesskap etter felles mal.
- Knutepunkt Sørlandet (Iveland, Birkenes og Lillesand):
-Utreder i fellesskap med resten av knutepunktet

Status for kommunereformarbeidet i Aust-Agder pr januar. 2014

- Indre Agder: (Bygland, Evje og Hornnes og Åseral):
- Setesdals regionråd: Felles utredning om «ulike alternativ med kommunane i Setesdal»
- Fjellkommunen: (Bykle, Valle, Bygland, Vinje og Sirdal)

Bestillinger knyttet til
saksjonen om sammenslåing

Lokale utfordringer knyttet til diskusjonen om kommunesammenslåing

- Frykt for sentralisering av tilbud, beslutninger, arbeidsplasser – frykt for «å bli slukt» og å misse representasjon
- Smådriftsfordeler og nærhet skadelidende?
- Frykt for svekking av lokal tilknytning og identitet
- «Byskrek» og «Byarroganse»
- Kulturelle forskjeller
- Historiske motsetninger

Lokale utfordringer knyttet til diskusjonen om kommunesammenslåing

- Ulike prioriteringer og forskjeller ift. økonomi og tjenestetilbud
- Usikkerhet og vurderinger rundt gevinster – hvem tjener/taper på sammenslåing?
- Varierende motivasjon og vilje til å vurdere endringer (de fleste vil ha utvikling, men få vil ha endringer)?
- Klarer en å se framover for egen kommune og region og tenke på å bygge noe nytt for framtida?
- Lokalvalg 2015 – endrede relasjoner og stopp i framdrift?

Et apropos....

Avslutning

- Krevende men viktig og nyttig prosess for kommune
- Viktig at kommunene koordinerer sitt arbeid – og unngår å bli «stående igjen på perrongen»

Avslutning

- FM forutsetter at kommunene tar arbeidet på alvor og går inn i prosessen med «åpne og søkende sinn» og viser politisk lederskap!
- Se framover i tid både for egen kommune og region
- Vi må bygge «nye» kommuner for framtida – uavhengig og det blir sammenslåing eller ei!

Avslutning

- Det blir en herlig tid for kommunene framover – med masse oppmerksomhet rundt den kommunale framtid!
- Lykke til videre!!

Fylkesmannen i Aust-Agder

Takk for oss!

Øystein Djupedal

Fylkesmann i Aust-Agder

Tlf. 37017899/48018010

fmaaokd@fylkesmannen.no

Jarle Bjørn Hanken

Prosessveileder kommunereformen

Fylkesmannen i Aust-Agder

Tlf. 40406700/37017811

fmaajbh@fylkesmannen.no